

O uchodźcach w przededniu unijnego szczytu poświęconego kryzysowi imigracyjnemu

Przedruk i rozpowszechnianie tej publikacji **w całości** dozwolone wyłącznie za zgodą CBOS. Wykorzystanie **fragmentów oraz danych empirycznych** wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2015 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

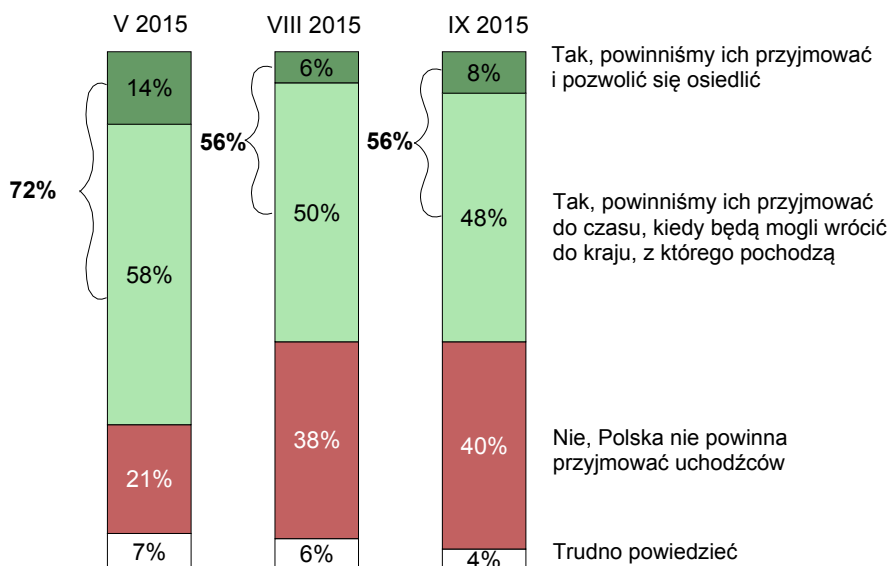
Od początku roku narasta w Europie problem kolejnych fal uchodźców, zwłaszcza z ogarniętej wojną Syrii, ale także innych państw Bliskiego Wschodu i Afryki. Wzrastająca liczba uchodźców doprowadziła do rewizji unijnej polityki migracyjnej. Pod koniec września – mimo sprzeciwu kilku krajów członkowskich – zdecydowano o rozlokowaniu 120 tys. uchodźców przybyłych do UE między niemal wszystkie państwa współtworzące Wspólnotę (nieliczne wyjątki wynikają z postanowień traktatów akcesyjnych). Badanie¹ przeprowadziliśmy w okresie bezpośrednio poprzedzającym przyjęcie propozycji Komisji Europejskiej, ale już po spotkaniu ministrów spraw wewnętrznych, na którym były one dyskutowane. Był to okres szczególnego zainteresowania proponowanymi rozwiązaniami. W trakcie realizacji naszego sondażu odbyło się nadzwyczajne posiedzenie Sejmu, na którym premier Ewa Kopacz przedstawiła stanowisko polskiego rządu ws. propozycji dotyczących uchodźców.

STOSUNEK DO UCHODźCÓW

Ostatni miesiąc nie przyniósł większych zmian w postawach wobec uchodźców uciekających przed konfliktami zbrojnymi. Nadal ponad połowa badanych (56%) uważa, że Polska powinna udzielać schronienia takim osobom, z tym że większość z nich (48%) jest za czasową pomocą, do chwili zakończenia konfliktu, a pozostali (8%) zgadzają się na osiedlenie się tych osób w Polsce. Dwie piąte Polaków (40%) sprzeciwia się przyjmowaniu uchodźców. Należy jednak pamiętać, że znaczny wzrost liczby przeciwników przyjmowania uchodźców nastąpił między majem a sierpniem br. Chociaż pytanie dotyczyło generalnie stosunku do uchodźców, część respondentów zapewne utożsamiała ich z obecną falą przybyszów do Europy.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (304) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganą komputerowo (CAPI) w dniach 17–23 września 2015 roku na liczącej 972 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

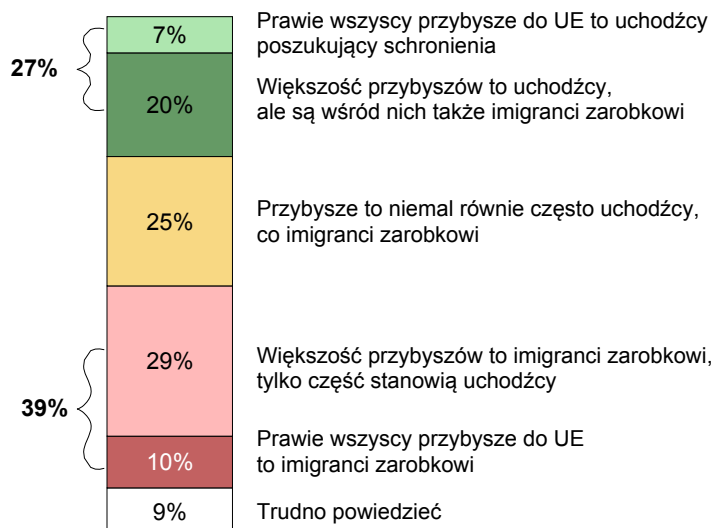
RYS. 1. CZY, PANA(I) ZDANIEM, POLSKA POWINNA PRZYJMOWAĆ UCHODźCÓW Z KRAJÓW OBJĘTYCH KONFLIKTAMI ZBROJNYMI?

Stosunek do uchodźców wyraźnie różnicuje wiek. Najmłodszy badani (od 18 do 34 roku życia) zdecydowanie częściej niż starsi sprzeciwiają się przyjmowaniu uchodźców z terenów objętych konfliktami zbrojnymi. Na poglądy w tej kwestii wpływa również wysokość dochodów *per capita*. Większość osób z gospodarstw domowych o najniższych dochodach jest przeciwna przyjmowaniu uchodźców (52%), podczas gdy z najzamożniejszych rodzin tylko jedna czwarta (25%). Ponadto sprzeciw wobec przyjmowania uchodźców spada wraz z wykształceniem respondentów (zob. tabele aneksowe).

Obecny kryzys migracyjny nie przez wszystkich postrzegany jest w kategoriach problemu uchodźców. Opinie co do charakteru tego zjawiska są podzielone. Niemal dwie piąte badanych (39%) uważa, że większość przybyszów z Bliskiego Wschodu i Afryki to nie uchodźcy, ale imigranci zarobkowi, w tym co dziesiąty respondent (10%) sądzi, że prawie wszyscy przybysze z tej części świata to imigranci zarobkowi. Około jednej czwartej Polaków (27%) jest przeciwnego zdania – uważa, że przybysze to w większości uchodźcy poszukujący w Europie schronienia przed wojnami. Prawie taka sama grupa (25%) sądzi, że wśród przybywających do UE jest niemal tyle samo uchodźców, co imigrantów zarobkowych. Cechy społeczno-demograficzne jedynie nieznacznie różnicują opinie na ten temat.

RYS. 2. CZY, PANA(I) ZDANIEM, WIĘKSZOŚĆ OSÓB Z BLISKIEGO WSCHODU I AFRYKI PRZYBYWAJĄCYCH DO UNII EUROPEJSKIEJ TO UCHODźCY UCIEKAJĄCY PRZED WOJNAM I KONFLIKTAMI ZBROJNYMI CZY TEŻ IMIGRANCI ZAROBKOWI, POSZUKUJĄCY LEPSZEGO ŹYCIA W EUROPIE?

ZA I PRZECIW PRZYJMOWANIU UCHODźCÓW Z BLISKIEGO WSCHODU I AFRYKI

Spółeczeństwo polskie jest wyraźnie podzielone w opiniach na temat uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki. Takie same grupy badanych popierają ich przyjmowanie, co sprzeciwiają się takim działaniom (po 47%). Należy jednak podkreślić, że od sierpnia znacząco wzrósł odsetek Polaków popierających przyjęcie przez nasz kraj części uchodźców napływających obecnie do Europy (wzrost o 11 punktów procentowych).

Tak jak w przypadku ogólnego stosunku do uchodźców opinie na temat przyjęcia przybyszów z Bliskiego Wschodu i Afryki różnicuje wiek. Im młodszy są ankietowani, tym częściej wyrażają swój sprzeciw wobec przyjmowania uchodźców z tych terenów. Większość badanych poniżej 35 roku życia jest temu przeciwna (60% mających od 18 do 24 lat i 56% w wieku 25–34 lata). Opinie na ten temat różnicują też najniższe i najwyższe dochody *per capita*. O ile wśród najzamożniejszych ankietowanych 61% popiera przyjęcie przybyszów z Bliskiego Wschodu i Afryki, o tyle wśród najuboższych – 37%. Na stosunek do tej kwestii wpływają także poglądy polityczne. Osoby identyfikujące się z lewicą

najczęściej są skłonne do przyjęcia tych osób w Polsce (63%), rzadziej – badani o poglądach centrowych (53%), a jeszcze rzadziej utożsamiający się z prawicą (46%). Respondenci z wykształceniem co najmniej średnim popierają takie działania częściej niż przeciętny mieszkaniec Polski (51%) – zob. tabele aneksowe.

Tabela 1

Z powodu dużego napływu uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki do niektórych państw Unii Europejskiej kraje te nie są w stanie poradzić sobie z tym problemem. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjąć część uchodźców przybywających do Europy?	Wskazania respondentów według terminów badań					
	V 2015*		VIII 2015*		IX 2015	
	w procentach					
Zdecydowanie tak	3	33	6	36	8	47
Raczej tak	30		30		38	
Raczej nie	32	53	29	55	19	47
Zdecydowanie nie	21		26		29	
Trudno powiedzieć	14		9		6	

* W maju i sierpniu pytaliśmy o przyjmowanie uchodźców przybywających do „państw południowej Europy”, obecnie pytamy o przyjmowanie uchodźców przybywających do „niektórych państw Unii Europejskiej”

Kwestię roli Polski w rozwiązywaniu problemu uchodźców w Europie podjęły największe partie polityczne. Opozycyjne Prawo i Sprawiedliwość zajęło stanowisko przeciwne do stanowiska Platformy Obywatelskiej, popierającej rząd, który zgodził się na przyjęcie części uchodźców. Rozbieżności poglądów na ten temat zostały wykorzystane w toczącej się kampanii wyborczej. Jednak opinie zadeklarowanych wyborców dwóch głównych partii (osób zamierzających głosować na nie w październikowych wyborach parlamentarnych), chociaż znacząco różne, nie są jednoznaczne. Wśród sympatyków PiS przeważają przeciwnicy przyjmowania obecnie części uchodźców napływających do Europy (52%), ale ponad dwie piąte (42%) popiera takie działania. Wśród zwolenników PO poparcie dla przyjęcia części uchodźców przybywających do Europy wyraźnie przeważa nad sprzeciwem (70% wobec 28%).

Tabela 2

Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjąć część uchodźców przybywających do Europy?	Odpowiedzi badanych zamierzających w październikowych wyborach parlamentarnych głosować na:	
	PiS	PO
	w procentach	
Tak*	42	70
Nie**	52	28
Trudno powiedzieć	6	2

* Połączono odpowiedzi „Zdecydowanie tak” i „Raczej tak”

** Połączono odpowiedzi „Zdecydowanie nie” i „Raczej nie”

Badani zostali poproszeni o uzasadnienie swojego sprzeciwu bądź zgody na przyjmowanie uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki. Swobodne wypowiedzi respondentów zostały zakodowane według dwóch kluczy. Główne motywy przedstawiliśmy w tabelach 3 i 5, natomiast bardziej szczegółowe kody są próbą ukazania różnych aspektów prezentowanych uzasadnień (tabele 4 i 6).

Najważniejszym motywem poparcia dla przyjęcia przez Polskę części uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki są względy humanitarne, przekonanie o potrzebie niesienia pomocy potrzebującym (66%). Więcej niż co czwarty badany popierający przyjmowanie uchodźców (29%) odwołuje się do reguły wzajemności. To dwa najczęściej podawane uzasadnienia poparcia dla takich działań. Część zwolenników przyjmowania uchodźców przywoływała zobowiązania międzynarodowe Polski (7%) lub wyrażała pozytywne opinie na temat sytuacji w Polsce bądź konsekwencji przyjęcia uchodźców (2%). Wśród innych argumentów pojawiały się wypowiedzi typu: „coś z tymi ludźmi trzeba zrobić”, „cały czas te kraje były wykorzystywane gospodarczo i ekonomicznie przez kraje Europy, więc w zamian pomoc im się należy”, „jest wiele powodów”.

Tabela 3

Dlaczego, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjąć uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki?	N=452
Ze względów moralnych – pomoc potrzebującym	66%
W imię reguły wzajemności	29%
Ze względu na zobowiązania międzynarodowe	7%
Pozytywne nastawienie do sytuacji w Polsce i do uchodźców	2%
Inne	2%
Trudno powiedzieć	2%

Wśród motywacji humanitarnych przeważały ogólnikowe stwierdzenia typu: „ludziom należy pomagać”, „należy pomagać potrzebującym”, „to chrześcijański obowiązek” (41%). Niektóre osoby – mimo deklarowanego poparcia dla przyjęcia części uchodźców napływających do Europy – w odpowiedziach na pytanie otwarte wyrażały także swoje zastrzeżenia co do długości ich pobytu, liczby migrantów, których Polska powinna przyjąć, warunków, na jakich taka pomoc powinna zostać udzielona itp. (6%). Dość często wskazywano na zagrożenie życia uchodźców w krajach ich pochodzenia (18%). Nieliczni (3% wyrażających poparcie) solidaryzowali się z imigrantami ekonomicznymi jako osobami potrzebującymi.

Badani odwołujący się do reguły wzajemności najczęściej wspominali pomoc, jaką w przeszłości otrzymali Polacy (21%), znacznie rzadziej przypominali, że Polska w dalszym ciągu taką pomoc otrzymuje, a Polacy nadal emigrują „za chlebem” (4%), lub twierdzili, że okazana pomoc legitymizuje starania o podobne wsparcie, jeśli zajdzie taka potrzeba (4%).

W związku z zobowiązaniami międzynarodowymi zwracano uwagę na dwa aspekty: współodpowiedzialność wynikającą z członkostwa w UE i potrzebę wykazania się solidarnością z pozostałymi państwami (5%) oraz zobowiązania prawne, umowy międzynarodowe (2%).

Osoby mające pozytywne nastawienie do tej kwestii wskazywały na względną zamożność i stabilność w Polsce (1%) albo na korzyści, jakie nasz kraj może odnieść przyjmując uchodźców (2%).

Tabela 4

Dlaczego, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjąć uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki?	N=452
Ze względów moralnych	
Konieczność niesienia pomocy potrzebującym - ogólnie	41%
Poczucie zobowiązania wobec osób, których życie jest zagrożone, uciekających przed wojną	18%
Konieczność niesienia pomocy potrzebującym, ale z zastrzeżeniami	6%
Poczucie zobowiązania wobec osób w trudnej sytuacji ekonomicznej, poszukujących godnego życia	3%
W imię reguły wzajemności	
Potrzeba odplacenia za niegdyś otrzymaną pomoc	21%
Jako odpowiedź na pomoc, jaką Polska i wyjeżdżający za granicę Polacy otrzymują	4%
Aby uzasadnić swoje prawo do korzystania z tego typu pomocy w przyszłości	4%
Ze względu na zobowiązania międzynarodowe	
Współodpowiedzialność, solidarność z krajami udzielającymi pomocy uchodźcom	5%
Zobowiązania prawne, międzynarodowe	2%
Pozytywne nastawienia	
Przybycie uchodźców przyniesie Polsce korzyści	2%
Zobowiązania wynikające z naszej względnie dobrej sytuacji, stabilności, zamożności	1%
Inne	2%
Trudno powiedzieć	2%

Najczęściej podawanym uzasadnieniem sprzeciwu wobec przyjmowania uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki (44% przeciwników) jest niemożność udzielenia im pomocy z powodu braku zasobów, złej sytuacji gospodarczej. Niemal równie często odwoływano się jednak do strachu przed konsekwencjami takich działań (41%). Co ósmy badany sprzeciwiający się przyjmowaniu uchodźców napływających do Europy (13%) wskazywał na obcość kulturową i religijną przybyszów, która, choć nie budzi obaw, uzasadnia

zachowanie dystansu, a co dziesiąty (10%) podważał zasadność udzielania im pomocy. Zdarzali się również badani wskazujący na odpowiedzialność innych (1%). Wśród pozostałych wypowiedzi pojawiały się stwierdzenia wynikające z postawy ksenofobicznej czy też sugerujące zbytne zagęszczenie, brak przestrzeni życiowej, znaczną liczbę uchodźców ukraińskich w Polsce.

Tabela 5

Dlaczego, Pana(i) zdaniem, Polska nie powinna przyjąć uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki?	N=458
Brak zasobów na pomoc uchodźcom, zła sytuacja gospodarcza, nierozwiązane problemy, nieprzygotowanie	44%
Strach, obawy przed konsekwencjami	41%
Obcość kulturowo-religijna uchodźców	13%
Podważanie zasadności udzielania pomocy przybyszom	10%
Negowanie odpowiedzialności („to odpowiedzialność innych”)	1%
Inne	9%
Trudno powiedzieć	3%

Badani uzasadniają swój sprzeciw brakiem środków na pomoc najczęściej wskazywali na złą sytuację ekonomiczną Polski (24% wyrażających sprzeciw). Relatywnie często mówiono także o wysokim bezrobociu (11%), a czasami o braku mieszkań (4%). Co ósmy badany wyrażający sprzeciw wobec uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki (13%) podkreślał nadrzędność potrzeb Polaków nad potrzebami innych grup. Jego zdaniem nierozwiązane problemy krajowe nie pozwalają na zajęcie się sprawami zewnętrznymi. Wskazywano również na nieprzygotowanie zarówno państwa, jak i społeczeństwa na przyjęcie uchodźców (2%).

Osoby, które uzasadniały swój sprzeciw strachem, odwoływały się do różnego rodzaju obaw. Najczęściej bardzo ogólnie twierdziły, że uchodźcy stanowiliby zagrożenie albo że są niebezpieczni (12%). Dość często mówiły o obawach przed islamizacją Europy i Polski, w tym o obawach przed muzułmanami i próbami narzucania nam ich praw (9%) oraz o strachu przed terroryzmem (8%). Sytuacja ekonomiczna pojawiała się nie tylko w kontekście braku zasobów uniemożliwiających udzielenie pomocy innym, ale również jako obawa przed pogorszeniem się sytuacji gospodarczej, np. wprost jako strach przed uchodźcami zabierającymi pracę Polakom (6%). Niektórzy wyrażali obawy dotyczące stabilności ładu społecznego (3%), wzrostu przestępczości (2%), nieokreślonych konsekwencji (2%), nowych chorób, epidemii (1%), a ponadto inne obawy m.in. niepokój o traktowanie kobiet.

Tabela 6

Dlaczego, Pana(i) zdaniem, Polska nie powinna przyjąć uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki?	N=458
Brak zasobów na pomoc uchodźcom, zła sytuacja gospodarcza, nierozwiązane problemy, nieprzygotowanie	
Zła sytuacja ekonomiczna Polski uzasadnieniem sprzeciwu („nie stać nas na to”, „jesteśmy za biedni”)	24%
Potrzeba pomocy potrzebującym Polakom (m.in. „mamy swoje kłopoty”, nierozwiązane problemy)	13%
Wysokie bezrobocie w Polsce	11%
Brak mieszkań	4%
Nieprzygotowanie rządu, społeczeństwa	2%
Strach, obawy przed konsekwencjami	
Strach ogólnie (głównie zagrożenie bezpieczeństwa)	12%
Strach przed islamizacją, muzułmanami, inną kulturą, narzucaniem swoich racji, praw	9%
Strach przed terroryzmem	8%
Strach przed pogorszeniem się sytuacji gospodarczej, wzrostem bezrobocia	6%
Strach przed konfliktami społecznymi, zachwianiem stabilności ustroju, ładu społecznego	3%
Strach przed wzrostem przestępczości, przemocy	2%
Niedookreślony strach przed konsekwencjami przyjęcia uchodźców	2%
Strach przed pojawieniem się nowych chorób lub chorób już nieistniejących w Europie	1%
Inne obawy (m.in. „nie wiadomo, kto to jest”, traktowanie kobiet)	2%
Obcość kulturowo-religijna uchodźców	
Inna kultura, inna religia	10%
Niechęć do asymilacji	5%
Podważanie zasadności udzielania pomocy przybyszom	
Podważanie tezy, że przybysze z Bliskiego Wschodu i Afryki to uchodźcy, przypisywanie im motywacji ekonomicznych	5%
Zarzuty „życia na koszt państwa przyjmującego”	2%
Generalnie negatywny stosunek do przybyszów z Bliskiego Wschodu i Afryki (negatywne opinie o Arabach, wygórowane oczekiwania przybyszów)	2%
Negatywne doświadczenia innych państw jako uzasadnienie sprzeciwu	1%
Negowanie odpowiedzialności („to odpowiedzialność innych”)	
Polska nie ma zobowiązań wobec uchodźców z tych rejonów, gdyż nie miała kolonii	< 1%
Twierdzenie, że generalnie to odpowiedzialność innych	< 1%
Inne	
Potrzeba pomocy innym grupom z zewnątrz (repatrianci oraz Ukraińcy)	2%
Preferowanie innych form pomocy, na zewnątrz	1%
Przekonanie o niechęci uchodźców do pozostania w Polsce	1%
Pogląd, że mężczyźni powinni walczyć o niepodległość swoich krajów	1%
Inne odpowiedzi	4%
Trudno powiedzieć	3%

Obcość kulturowa i religijna pojawiała się również bez komponentu emocjonalnego (bezpośrednio wyrażonych obaw), ale dla zaznaczenia odmienności przybyszów (10%), którą jeszcze podkreśla ich niechęć do asymilacji (5%).

Zasadność udzielania pomocy była podważana przez negowanie statusu uchodźców (twierdzenie, że są to imigranci ekonomiczni – 5%), zarzuty, że osoby te planują

wykorzystywać systemy pomocy socjalnej w państwach przyjmujących (2%), negatywne opinie na ich temat (2%) oraz przez powoływanie się na przykłady innych krajów przyjmujących uchodźców, które według respondentów z tego powodu ucierpiały (1%).

Nieliczni negowali odpowiedzialność Polski za udzielanie pomocy uchodźcom z Bliskiego Wschodu i Afryki faktem nieposiadania kolonii oraz innymi powodami świadczącymi o braku zobowiązań w tym zakresie.

Wśród innych argumentów pojawiały się takie, jak: potrzeba przyjęcia Ukraińców i repatriantów (2%), przekonanie o niechęci uchodźców do przyjazdu do Polski (1%), a także pogląd, że mężczyźni powinni walczyć o niepodległość swoich krajów (1%). Wskazywano również na inne formy pomocy, jakich może udzielić Polska zamiast przesiedlania uchodźców do naszego kraju (1%).

Ludzie młodzi częściej wyrażają niechęć do przyjmowania uchodźców. Odróżniają się też argumentami, jakich używają, aby uzasadnić tę niechęć. Co ciekawe, argumenty osób młodych popierających przyjmowanie uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki niewiele się różnią od argumentów starszych respondentów. Natomiast wśród młodych przeciwników takich działań dominują wszelkiego rodzaju obawy przed konsekwencjami przybycia uchodźców z tych rejonów świata do Polski (52% przeciwników w wieku 18–34 lata). Wśród najstarszych badanych (mających 55 lat i więcej) strach jest również najczęściej wymienianym powodem, ale jest wyrażany znacznie rzadziej niż przez najmłodszych ankietowanych (44%). W grupie osób najbardziej aktywnych na rynku pracy (w wieku 35–54 lata) zdecydowanie przeważa przekonanie, że Polski nie stać na przyjęcie uchodźców (58%).

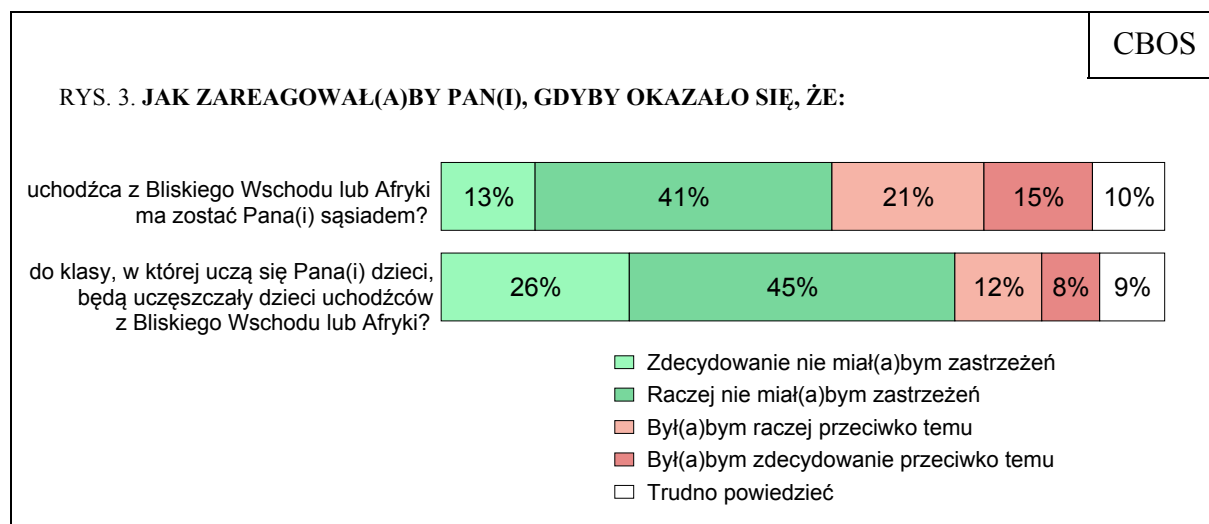
Tabela 7

Dlaczego, Pana(i) zdaniem, Polska nie powinna przyjąć uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki?	Odpowiedzi badanych w wieku:		
	18–34 lata	35–54 lata	55 lat i więcej
	w procentach		
Brak zasobów na pomoc uchodźcom, zła sytuacja gospodarcza, nierozwiązane problemy, nieprzygotowanie	33	58	38
Strach, obawy przed konsekwencjami	52	31	44
Obcość kulturowo-religijna uchodźców	15	15	10
Podważanie zasadności udzielania pomocy przybyszom	11	11	6
Negowanie odpowiedzialności („to odpowiedzialność innych”)	< 1	< 1	2
Inne	9	7	11
Trudno powiedzieć	4	1	2

DYSTANS DO UCHODźCÓW

Większość Polaków nie miałaby zastrzeżeń, gdyby się okazało, że uchodźca z Bliskiego Wschodu bądź Afryki ma zostać ich sąsiadem (54%) lub ich dzieci mają uczęszczać do tej samej klasy co dzieci ankietowanych (71%)². Sąsiedztwo mających przybyć uchodźców budzi sprzeciw mniej więcej co trzeciego badanego (36%), natomiast wspólna nauka w szkole dzieci uchodźców i własnych – co piątego (20%).

Stosunek do nauki dzieci uchodźców z dziećmi respondentów deklarujących, że w ich gospodarstwach domowych są uczniowie uczęszczający do szkoły podstawowej, gimnazjalnej bądź ponadgimnazjalnej, nie różni się istotnie od stosunku ogółu badanych. Także wśród tych respondentów sytuacje takie byłyby częściej akceptowane niż sąsiedztwo uchodźców, być może kojarzone z powstawaniem ośrodków dla uchodźców.

Odpowiedzi na oba pytania pozwoliły na skonstruowanie indeksu dystansu do uchodźców, przyjmującego wartości od 0 do 8. Osoby przeciwnie przyjmowaniu uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki wykazują dość duży dystans (średnia wartość indeksu – 4,58), natomiast popierające przyjęcie części z nich bardzo mały (1,75).

Tabela 8

Średnie wartości indeksu dystansu do uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki wśród badanych, którzy w stosunku do przybyszów z tych regionów napływających do Europy:	
popierają przesiedlenie części z nich do Polski	sprzeciwiają się przesiedlaniu części z nich do Polski
1,75	4,58

² Na pytanie o stosunek do wspólnej nauki w szkole dzieci uchodźców i własnych odpowiadali wszyscy badani, niezależnie od tego, czy mają dzieci czy też nie.

Analizy średnich wartości indeksu dystansu pozwalają stwierdzić, że osoby poniżej 35 roku życia zachowują znacznie silniejszy dystans do uchodźców z tych części świata niż starsi badani. Ponadto rośnie on wraz z pogarszaniem się oceny własnej sytuacji materialnej. Wpływ na ten dystans mają również poglądy polityczne. Najmniejszy dystans jest wśród respondentów identyfikujących się z lewicą (2,51), nieco większy wśród osób o poglądach centrowych (2,86), a jeszcze większy wśród deklarujących poglądy prawicowe (3,33). Mały dystans do uchodźców z tych części świata zachowują mieszkańcy największych polskich miast (2,51) – zob. tabele aneksowe.

STOSUNEK DO UNIJNYCH ROZWIĄZAŃ

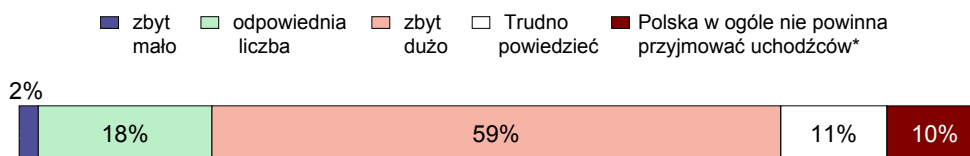
Kiedy w sierpniu prosiliśmy badanych o ustosunkowanie się do podjętego przez rząd zobowiązania do przyjęcia dwóch tysięcy uchodźców, dwie piąte (40%) akceptowało tę decyzję, a nawet uważało tę liczbę za zbyt skromną³. Pod koniec września polski rząd zgodził się na przyjęcie w ciągu najbliższych dwóch lat kolejnych około dziewięciu tysięcy uchodźców z Syrii, Erytrei i Iraku. Badanie realizowaliśmy jednak przed ostateczną decyzją w tej kwestii. Respondenci zostali poproszeni o ocenę tej (wtedy jeszcze) propozycji, która obecnie stanowi realne zobowiązanie państwa polskiego.

Zgodnie z deklaracjami badanych, przyjęcie dodatkowych około dziewięciu tysięcy uchodźców akceptuje co piąty Polak (20%). Większość (59%) uważa, że liczba uchodźców jest zbyt duża, a co dziesiąty (10%) nie odniósł się do tej liczby, tylko stwierdził, że Polska w ogóle nie powinna przyjmować uchodźców z Syrii, Erytrei i Iraku. Zgoda na przyjęcie przez Polskę większej liczby uchodźców spowodowała zmniejszenie o połowę odsetka badanych akceptujących zakres oferowanej przez Polskę pomocy.

³ Zob. komunikat CBOS „Stosunek do uchodźców w kontekście kryzysu imigracyjnego w Europie”, wrzesień 2015 (oprac. K. Kowalczyk)

CBOS

RYS. 4. KOMISJA EUROPEJSKA PROPONUJE ROZDZIELENIE CZĘŚCI PRZYBYŁYCH DO GRECJI, WŁOCH I WĘGIER UCHODźCÓW MIĘDZY POZOSTAŁE KRAJE UNII. POLSKA MIAŁABY ZGODNIE Z TĄ PROPOZYCJĄ PRZYJĄĆ DODATKOWO (PONAD JUŻ UZGODNIONE 2 TYS.) OKOŁO 9 TYS. UCHODźCÓW Z SYRII, ERYTREI I IRAKU. CZY, PANA(I) ZDANIEM, TAKA LICZBA UCHODźCÓW PRZENIESIONA DO POLSKI TO:

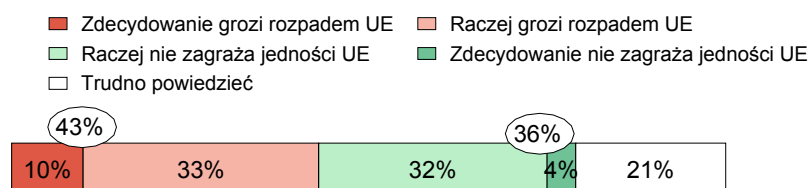
* Odpowiedź ta nie była przez ankietera odczytywana. Była zaznaczana jedynie wtedy, gdy respondent spontanicznie udzielił takiej odpowiedzi

Decyzja o przesiedleniu 120 tys. uchodźców znajdujących się w krajach UE odnotowujących największy wzrost liczby wniosków o azyl do pozostałych państw członkowskich została przyjęta zwykłą większością głosów, mimo silnego sprzeciwu kilku państw. Procedura ta została przyjęta przez część członków UE bardzo źle – jako przejaw nieposzanowania suwerenności państw członkowskich. Z jednej strony obserwujemy niemal wrogi stosunek do niektórych rozstrzygnięć dotyczących rozwiązania kryzysu imigracyjnego w Europie, z drugiej zaś coraz większą niecierpliwość państw najsilniej dotkniętych tym kryzysem. Polityka migracyjna stała się kością niezgody we Wspólnocie.

Ponadto czasowe przywrócenie kontroli na niektórych granicach państw strefy Schengen przywołało widmo rozpadu Unii Europejskiej. Więcej niż dwie piąte Polaków (43%) podziela niepokój co do trwałości UE, ponad jedna trzecia zaś (36%) uważa, że nawet ten kryzys nie zagrazi jedności Unii.

CBOS

RYS. 5. CZY, PANA(I) ZDANIEM, KRYZYS IMIGRACYJNY GROZI ROZPADEM UNII EUROPEJSKIEJ CZY TEŻ NIE?

Opinie na temat możliwego rozpadu UE niekoniecznie wynikają z obaw dotyczących konsekwencji obecnego kryzysu. O tym, że przyczyni się on do rozpadu Unii Europejskiej, częściej przekonani są przeciwnicy naszego członkostwa niż jego zwolennicy.

Obawy o jedność UE (lub nadzieje związane z ostatnim kryzysem) najczęściej wyrażają respondenci legitymujący się wyższym wykształceniem (52%), o najwyższych dochodach na osobę w gospodarstwie domowym (od 1400 zł do 1999 zł *per capita* – 51%, 2000 zł i więcej – 52%) oraz identyfikujący się z prawicą (50%) – zob. tabele aneksowe.

Tabela 9

Czy, Pana(i) zdaniem, kryzys imigracyjny grozi rozpadem Unii Europejskiej czy też nie?	Odpowiedzi badanych:	
	popierających członkostwo Polski w UE	sprzeciwiających się członkostwu Polski w UE
	w procentach	
Grozi rozpadem UE*	40	59
Nie zagraża jedności UE**	41	16
Trudno powiedzieć	19	25

* Połączono odpowiedzi „Zdecydowanie grozi rozpadem UE” i „Raczej grozi rozpadem UE”

** Połączono odpowiedzi „Zdecydowanie nie zagraża jedności UE” i „Raczej nie zagraża jedności UE”

O UCHODźCACH Z UKRAINY

Do uchodźców z Ukrainy Polacy są nastawieni bardziej przychylnie niż do uchodźców spoza Europy. Niemal dwie trzecie badanych (61%) zgadza się na przyjęcie ukraińskich uchodźców z terenów objętych konfliktem. Ponad jedna czwarta (28%) jest temu przeciwna. W przypadku tej grupy uchodźców odnotowaliśmy taki sam wzrost poparcia dla ich przyjęcia do Polski jak w przypadku uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki – o 11 punktów procentowych.

Tabela 10

W związku z konfliktem na wschodzie Ukrainy odnotowano także wzrost liczby uchodźców z tego kraju. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjąć ukraińskich uchodźców z terenów objętych konfliktem?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	VIII 2015		IX 2015	
	w procentach			
Zdecydowanie tak	11	50	13	61
Raczej tak	39		48	
Raczej nie	22	38	18	28
Zdecydowanie nie	16		10	
Trudno powiedzieć	12		11	

Ostatni miesiąc – bogaty w wydarzenia oraz decyzje dotyczące dużej fali uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki – przyniósł znaczące zmiany w postawach Polaków wobec przybyszów napływających do Europy. Znacząco wzrósł odsetek badanych akceptujących przesiedlenie części z nich do Polski. Być może skuteczne okazało się przypominanie Polakom przez zachodnich polityków idei solidarności. Możliwe, że do pewnego stopnia oswoiliśmy się z tym nowym zjawiskiem. Dla części społeczeństwa prawdopodobnie miało znaczenie oficjalne stanowisko Episkopatu Polski. Biskupi przypomnieli wiernym o ich chrześcijańskich obowiązkach względem uchodźców.

Niepokoić jednak mogą zróżnicowania stosunku do uchodźców ze względu na wiek. Wśród młodych ludzi przeważają negatywne postawy wobec przyjmowania uchodźców. Nie wynikają one z przekonania o ekonomicznych motywach przybyszów, ale ze strachu przed obcymi. Z tego też zapewne bierze się negatywne nastawienie młodych do uchodźców z obszarów objętych konfliktami zbrojnymi. Większość uważa, że Polska w ogóle nie powinna przyjmować uchodźców.

Wśród ogółu badanych sprzeciw wobec przyjmowania uchodźców najczęściej wynika z przekonania, że Polska nie ma wystarczających środków, żeby zaangażować się w taką pomoc. Różnego rodzaju obawy są wyrażane niemal równie często, dominuje jednak poczucie niemożności udzielenia pomocy. Osoby popierające przyjęcie części napływających do Europy uchodźców najczęściej odwołują się do zasad moralnych. Bardzo ważna jest również świadomość zaciągniętego w przeszłości długu, gdy sami prosząc o taką pomoc otrzymywaliśmy ją.

Opracowała

Katarzyna KOWALCZUK

A N E K S

Tabela 1

		Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjmować uchodźców z krajów objętych konfliktami zbrojnymi?				Liczba osób
		Tak, powinniśmy ich przyjmować i pozwolić się osiedlić	Tak, powinniśmy ich przyjmować do czasu, kiedy będą mogli wrócić do kraju, z którego pochodzą	Nie, Polska nie powinna przyjmować uchodźców	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		8	48	40	4	969
Płeć	Mężczyźni	9	48	41	2	469
	Kobiety	7	47	40	6	500
Wiek	18-24 lata	5	36	55	5	109
	25-34	9	41	49	1	190
	35-44	11	51	36	2	170
	45-54	9	49	33	9	151
	55-64	7	52	39	2	171
	65 lat i więcej	5	53	33	9	178
Miejsce zamieszkania	Wieś	5	46	43	5	382
	Miasto do 19 999	8	47	42	3	151
	20 000 - 99 999	4	48	45	3	177
	100 000 - 499 999	11	54	30	6	158
	500 000 i więcej	18	45	32	4	101
Wykształcenie	Podstawowe / gimnaz.	4	40	48	8	203
	Zasadnicze zawodowe	5	49	43	3	238
	Średnie	8	50	38	4	299
	Wyższe	14	50	33	3	228
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	3	38	52	7	133
	Od 650 do 999 zł	10	49	37	3	121
	Od 1000 do 1399 zł	6	53	35	5	161
	Od 1400 zł do 1999 zł	11	51	36	2	137
	2000 zł i więcej	15	56	25	4	148
Ocena własnych war. mater.	Złe	7	41	45	7	98
	Średnie	5	50	41	5	394
	Dobre	11	47	38	4	477
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	4	40	51	5	43
	Raz w tygodniu	8	49	39	4	410
	1-2 razy w miesiącu	5	47	43	5	147
	Kilka razy w roku	8	52	36	4	219
	W ogóle nie uczestniczy	12	40	42	7	130
Poglądy polityczne	Lewica	13	54	31	2	139
	Centrum	10	53	35	2	288
	Prawica	6	50	41	3	316
	Trudno powiedzieć	4	35	50	11	226

Tabela 2

		Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjąć część uchodźców przybywających do Europy?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		47	47	6	969
Płeć	Mężczyźni	45	51	4	469
	Kobiety	48	44	8	500
Wiek	18-24 lata	38	60	1	109
	25-34	41	56	3	190
	35-44	49	46	5	170
	45-54	45	45	10	151
	55-64	52	43	5	171
	65 lat i więcej	51	39	9	178
Miejsce zamieszkania	Wieś	47	47	6	382
	Miasto do 19 999	44	51	5	151
	20 000 - 99 999	39	55	6	177
	100 000 - 499 999	51	40	8	158
	500 000 i więcej mieszk.	54	42	4	101
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	41	49	9	203
	Zasadnicze zawodowe	41	50	8	238
	Średnie	51	46	3	299
	Wyższe	51	45	4	228
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	37	54	9	133
	Od 650 do 999 zł	52	40	8	121
	Od 1000 do 1399 zł	50	45	6	161
	Od 1400 zł do 1999 zł	51	45	5	137
	2000 zł i więcej	61	38	1	148
Ocena własnych war. mater.	Złe	33	56	11	98
	Średnie	45	46	9	394
	Dobre	51	47	2	477
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	36	55	9	43
	Raz w tygodniu	48	47	5	410
	1-2 razy w miesiącu	46	49	5	147
	Kilka razy w roku	52	41	6	219
	W ogóle nie uczestniczy	40	52	8	130
Poglądy polityczne	Lewica	63	34	3	139
	Centrum	53	45	3	288
	Prawica	46	50	4	316
	Trudno powiedzieć	30	56	14	226

Tabela 3. Dystans do uchodźców z Bliskiego Wschodu i Afryki

		Średnia wartość indeksu	Odchylenie standardowe	Liczba osób
Ogółem		3,14	2,33	970
Płeć	Mężczyźni	3,20	2,39	469
	Kobiety	3,09	2,29	501
Wiek	18-24 lata	3,60	2,20	109
	25-34	3,49	2,39	190
	35-44	2,92	2,38	170
	45-54	2,92	2,16	151
	55-64	2,81	2,30	172
	65 lat i więcej	3,22	2,43	178
Miejsce zamieszkania	Wieś	3,33	2,30	382
	Miasto do 19 999	2,85	2,26	151
	20 000 - 99 999	3,38	2,38	177
	100 000 - 499 999	3,11	2,36	159
	500 000 i więcej mieszk.	2,51	2,34	101
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	3,61	2,49	203
	Zasadnicze zawodowe	3,35	2,23	238
	Średnie	2,88	2,23	299
	Wyższe	2,86	2,36	229
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	3,32	2,21	133
	Od 650 do 999 zł	2,92	2,22	121
	Od 1000 do 1399 zł	2,97	2,30	161
	Od 1400 zł do 1999 zł	3,08	2,43	137
	2000 zł i więcej	2,62	2,39	148
Ocena własnych war. mater.	Złe	3,43	2,62	98
	Średnie	3,27	2,29	395
	Dobre	2,98	2,30	477
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	3,73	2,39	43
	Raz w tygodniu	3,27	2,31	410
	1-2 razy w miesiącu	3,06	2,26	147
	Kilka razy w roku	2,72	2,21	219
	W ogóle nie uczestniczy	3,17	2,53	130
Poglądy polityczne	Lewica	2,51	2,35	139
	Centrum	2,86	2,17	288
	Prawica	3,33	2,36	316
	Trudno powiedzieć	3,62	2,37	227

Tabela 4

		Czy, Pana(i) zdaniem, kryzys imigracyjny grozi rozpadem Unii Europejskiej czy też nie?			Liczba osób
		Grozi rozpadem UE	Nie zagraża jedności UE	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		43	36	21	970
Płeć	Mężczyźni	48	38	14	469
	Kobiety	38	35	28	501
Wiek	18-24 lata	43	42	15	109
	25-34	41	42	17	190
	35-44	41	43	16	170
	45-54	43	31	26	151
	55-64	44	33	23	172
	65 lat i więcej	45	26	29	178
Miejsce zamieszkania	Wieś	40	34	27	382
	Miasto do 19 999	47	33	19	151
	20 000 - 99 999	46	30	24	177
	100 000 - 499 999	41	48	10	159
	500 000 i więcej mieszk.	46	38	16	101
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	37	29	35	203
	Zasadnicze zawodowe	40	34	26	238
	Średnie	42	41	17	299
	Wyższe	52	38	10	229
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	34	33	33	133
	Od 650 do 999 zł	41	36	23	121
	Od 1000 do 1399 zł	37	41	22	161
	Od 1400 zł do 1999 zł	51	35	14	137
	2000 zł i więcej	52	38	10	148
Ocena własnych war. mater.	Złe	46	25	29	98
	Średnie	42	32	26	395
	Dobre	43	41	16	477
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	61	19	21	43
	Raz w tygodniu	43	35	22	410
	1-2 razy w miesiącu	35	36	29	147
	Kilka razy w roku	44	39	17	219
	W ogóle nie uczestniczy	42	40	18	130
Poglądy polityczne	Lewica	43	47	10	139
	Centrum	43	41	16	288
	Prawica	50	32	18	316
	Trudno powiedzieć	33	28	38	227